

Õiguskantsler

Taavi Rõivas
minister
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie nr
Meie 22.07.2013 nr 6-1/120979/1303273

Märgukiri Kolmekuuline ooteaeg ravikindlustuse saamisel

Austatud härra Rõivas

Teile teadaolevalt pöördus minu poole avaldaja, kes soovis minu hinnangut, kas juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikme suhtes ravikindlustuskaitse saamisele kehtestatud kolmekuuline ooteaeg on kooskõlas põhiseadusega. Täpsemalt soovis avaldaja teada, miks koheldakse juriidilise isiku juhtorgani liikmeid ravikindlustuskaitse saamisel ooteaja osas erinevalt teistest töötavatest isikutest.

Analüüsinud ravikindlustuse seaduse § 8 lõike 1 kooskõla põhiseadusega, leian, et see ei ole kooskõlas põhiseaduse §-ga 12 osas, milles see ei võimalda juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmel erinevalt füüsilisest isikust ettevõtjast saada ravikindlustuskaitset enne kolmekuulise ooteaja möödumist.

Ravikindlustuse seadus sätestab, et juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige saab erinevalt füüsilisest isikust ettevõtjast ravikindlustuskaitse alles pärast seda, kui ta on kolme järjestikkuse kuu vältel olnud ravikindlustussüsteemi liige. Peale selle on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele võimaldatav ravikindlustuskaitse ca 3 kuud lühem kui füüsilisest isikust ettevõtjal, kuigi sotsiaalmaksu tasumise kohustuse periood on neil sama pikk. Seega riivab kolmekuuline ooteaeg võrdsuspõhiõigust. Riive eesmärgiks on tagada ravikindlustussüsteemi väärkasutamise juhtude vähendamine. See on oluline eesmärk. Kaalunud aga ühelt poolt riivatud põhiõiguse intensiivsust ning teiselt poolt ravikindlustussüsteemile tekkivat väärkasutuse ohtu, leian, et juhtimis- või kontrollorgani liikme tekitatav potentsiaalne väärkasutusohu ei ole kõrgem, kui see on füüsilisest isikust ettevõtjal.

Olete juba vastavasisulise muudatusettepaneku ette valmistanud. Seetõttu kutsun Teid üles selle eelnõu menetlemist jätkama ning palun Teil mulle **hiljemalt 30.08.2013** anda teada, millal on Teil kavas vastav eelnõu Vabariigi Valitsuse nimel Riigikogule esitada.

Järgnevalt selgitan põhjalikumalt, kuidas ma sellisele seisukohale jõudsin. Selleks kirjeldan kõigepealt avalduse asjaolusid ja menetluse käiku (I). Seejärel toon välja vaidlusaluse

ravikindlustuse seaduse sätte (II). Pärast seda esitan Teile kõnealuse sätte põhiseaduspärasuse analüüsi (III).

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Minu poole pöördunud avaldaja kirjutas, et lõi 2012. aasta jaanuaris oma äriühingu ning alates veebruarist asus endale kui juriidilise isiku juhtimisorgani liikmele maksma töötasu ja riigile sotsiaalmaksu. Ravikindlustuskaitse saamiseks avaldaja äriühing Eesti Haigekassale (edaspidi nimetatud ka *haigekassa*) andmeid ei esitanud. Küll aga registreeris ta äriühingu Maksu- ja Tolliametis. Kuna avaldaja töötas kuni 2012. aasta aprillini paralleelselt ühes teises äriühingus, kes ka maksis tema eest sotsiaalmaksu, ning ta oli kantud ravikindlustuse andmekogusse, oli avaldajal ravikindlustus kuni 01.06.2012. Sama aasta juunis läks avaldaja operatsioonile. Siis selgus, et avaldajal pole enam kehtivat ravikindlustust, kuna ta polnud Eesti Haigekassa peetavas ravikindlustuse andmekogus kirjas. Avaldaja esitas seejärel kohe Eesti Haigekassale vajalikud andmed. Sellest olenemata jäi aga avaldaja ravikindlustuskaitseta. Viimast põhjusel, et ravikindlustuse seaduse (RaKS) § 8 lg 1 esimese lause järgi tekib juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikme ravikindlustuskaitse ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemisest arvestatava kolmekuulise ooteaja möödumisel, mitte aga ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisest või sotsiaalmaksu maksmisest alates.

2. Pöördusin selles küsimuses selgituste saamiseks nii Teie kui rahandusministri poole. Oma vastuskirjas selgitasite mulle esmalt, et Teie hinnangul ei ole juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liige võrreldav töötaja, teenistuja ega füüsilisest isikust ettevõtjaga. Jagasite rahandusministri kirjas väljendatud seisukohta, et viidatud isikud ja nende lepingud on erinevad. Töötajate puhul tõite välja, et töölepingu puhul on tegemist tugeva sõltuvussuhtega. Töölepingulist suhet iseloomustab lepingu pikaajalisus, ootus töötaja ja töö olemasoluks pikemaks ajaks, lepingu ühe poole allutamine teise poole korraldustele ja juhistele ning ühe poole suur sõltuvus teisest lepingu poolest, kelle makstav tasu moodustab suure osa tema sissetulekust. Lisaks kohustab töölepingu seadus maksma töötajale püsiva sissetuleku tagamiseks töötasu vähemalt Vabariigi Valitsuse kehtestatud alammääras. Seaduses sätestatud juhtudel tuleb seda kohustust täita ka olukordades, kus töö tegemist ei toimu. Veel on töötasule omane see, et seda tuleb maksta vähemalt üks kord kuus.

Füüsilisest isikust ettevõtjate puhul tõite peamise erinevusena välja selle, et tulenevalt tema tegevuse eripärast maksab ta sotsiaalmaksu aasta kestel avansiliste maksetena sotsiaalmaksu miinimumkohustuse osas. Juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikme puhul on sotsiaalmaksu maksmise kohustus miinimumsumma osas sätestatud RaKS § 5 lõike 2 punktis 4.

Seoses kolmekuulise ooteajaga viitasite ravikindlustuse seaduse seletuskirjas¹ toodud selgitustele. Ooteaja kehtestamine oli seletuskirja järgi õigustatud mh seetõttu, et pärast isiku eest või isiku poolt sotsiaalmaksu maksmise lõppemist säilib isikul kindlustuskaitse teatava ajavahemiku vältel (tavaliselt kaks kuud). Rangemad kindlustamistingimused kehtestati isikutele, kes ise on vastutavad sotsiaalmaksu maksmise eest. Seletuskirja järgi ei ole juhul, kui isik on jätnud ise oma sotsiaalmaksu maksmise kohustuse täitmata, tal õigust saada ravikindlustushüvitisi solidaarsel alusel. Kolmekuulise ooteaja kehtestamise üheks eesmärgiks oli aidata haigekassal suunata raha just nende isikute ravimisele, kes on pikka aega olnud kindlustatud haigekassas ning „kelle haigestumine on riski realiseerumine, mitte ajend selleks, et ennast haigekassas arvele võtta.” Märkisite oma kirjas, et olete alustanud RaKS § 8 lg 1

---

¹ Ravikindlustuse seaduse eelnõu seletuskiri seisuga 13.11.2001, nr 914 SE, kättesaadav aadressil www.riigikogu.ee.

muudatuse koostamist, et ühtlustada juhtimis- ja kontrollorgani liikme ravikindlustuse tekkimise ooteaega töötajate ja teenistujate 14-kalendripäevase ooteajaga.

Selgitasite, et õiguslikult ega praktiliselt ei ole võimalik tugineda kindlustuskaitse tekkimiseks, peatumiseks või lõpetamiseks ainult Maksu- ja Tolliameti andmetele. Seda eelkõige seetõttu, et isiku tööle asumisest saaks haigekassa Maksu- ja Tolliameti andmetest teada ca 2,5 kuu möödudes alates tööle asumisest, kuna siis tekivad andmed sotsiaalmaksu tasumise kohta. Seega tekiks ka kindlustuskaitse alles kolme kuu möödumisel. Täiendavalt selgus Teie vastusest, et kuigi RaKS § 19 lõikes 2¹ on ette nähtud haigekassa võimalus teatud isikute gruppide kandmiseks ravikindlustuse andmekogusse, kui Maksu- ja Tolliamet on esitanud haigekassale isiku eest sotsiaalmaksu tasumist kinnitavad andmed, ei ole see regulatsioon praktikas rakendunud.

3. Esitasite 5. juulil 2013 Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille kohaselt on kavas lühendada juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikme kindlustuskaitse saamise ooteaega kolmelt kuult 14 päevale. Sellega ühtlustuks töötajate, teenistujate ja füüsilisest isikust ettevõtjate, juhtimis- ja kontrollorgani liikmete ning võlaõigusliku lepingu alusel tegutsevate isikute ooteaeg. Lisaks on eelnõuga ette nähtud, et kui juriidiline isik esitab vajalikud dokumendid pärast seitsmepäevase tähtaja möödumist, tekib juhtimis- või kontrollorgani liikmel kindlustuskaitse ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisest, kuid mitte varem kui volituste algamisest arvestatava 14-päevase ooteaja möödumisel.

II Asjassepuutuv õigusnorm

4. RaKS § 8 lõige 1 sätestab:

„§ 8. Juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikme kindlustuskaitse kestus

(1) Käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 4 nimetatud isiku kindlustuskaitse tekib ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemisest arvestatava kolmekuuse ooteaja möödumisel. Isiku ravikindlustuse andmekogusse kandmiseks vajalikud dokumendid on kohustatud esitama haigekassale juriidiline isik.

[---].”

III Vaidlusaluse sätte põhiseaduspärasuse analüüs

5. Avaldusaluses asjas on põhiküsimus, kas põhiseadusega on kooskõlas ravikindlustuse seaduse säte, mille järgi tekib juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikme ravikindlustuskaitse ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemisest arvestatava kolmekuulise ooteaja möödumisel.

3.1. Põhiseadusest tulenevad nõuded

6. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 28 lõikest 1 tuleneb igauhe õigus tervise kaitsele. Sellest tuleneb muu hulgas riigi kohustus tagada isikule vajadusel kvaliteetsete tervisteenuste kättesaadavus ja asendussissetulek. Selleks tuleb riigil nähtuvalt rahvusvahelisest õigusest luua muu hulgas vastav kollektiivselt rahastatav sotsiaalkindlustusskeem, millega oleks hõlmatud märkimisväärne osa elanikkonnast. Selle sotsiaalkindlustusskeemi arvel peab skeemiga hõlmatud inimesel olema võimalik tervisteenuseid saada ulatuses, milles need jääksid talle nende teenuste

eest ise täiel määral tasudes kättesaamatuks. Majanduslikult aktiivne inimene peab skeemi arvel saama ka adekvaatset asendussissetulekut.²

7. Nii ajutise töövõimetuse puhuks kui ka terviseteenuste kättesaadavaks tegemiseks ette nähtud hüvitiste puhul on tegemist rahas hinnatavate nõudeõigustega. Ka olukorras, kus seadus ei näe isikule sõnaselgelt ette nõudeõigust, kuid kohustab isikut tegema või isiku eest kolmandat isikut tegema sotsiaalkindlustusskeemi sissemaksid, võib isikul tekkida nõudeõigus riigi vastu.³ Sääraste nõudeõiguste realiseerimist kaitseb PS § 32 (omandipõhiõigus).⁴

8. PS § 28 lõikest 1 tuleneva kohustuse täitmiseks on seadusandja loonud ravikindlustuse seaduse alusel ravikindlustussüsteemi kindlustatud isiku haiguste ennetamise ja ravi, ravimite ja meditsiiniseadmete ostmise rahastamiseks ning ajutise töövõimetuse hüvitiste ja muude hüvitiste maksmiseks (RaKS § 2 lg 1). Selleks, et isik saaks osa ravikindlustussüsteemi kaudu võimaldatavatest hüvedest, peab ta esmalt saama ravikindlustatu staatuse. Kindlustuse saamiseks peab isik olema Eesti alaline elanik või tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel Eestis elav isik. Nimetatud isikutel on võimalik saada ravikindlustus, kui nad ise maksavad või nende eest makstakse sotsiaalmaksu kindlas korras, suuruses ja tähtaegadel.⁵

9. Ravikindlustuse saamise eelduseks on

- a) isiku kantus ravikindlustuse andmekogusse,
- b) ooteaja läbimine ja
- c) töödaja, riigi, kohaliku omavalitsuse, juriidilise isiku, võlaõigusliku lepingu teise poole või Eesti Töötukassa poolt isiku eest sotsiaalmaksu maksmine igakuiselt üldjuhul⁶ vähemalt sotsiaalmaksu kuumääralt.

Ravikindlustuse säilimiseks on täiendavalt vaja, et sotsiaalmaksu on ka tegelikult makstud.⁷

10. PS §-st 12 tulenevalt peab seadusandja tagama, et tema loodud ravikindlustussüsteem tagaks inimeste kohtlemise võrdselt teiste temaga sarnases olukorras olevate isikutega ehk tagatud peab olema õigusloome võrdsus.⁸ Selleks, et teha kindlaks, kas juhtimis- või kontrollorgani liiget koheldakse ravikindlustuskaitse saamisel võrdselt teiste temaga sarnases olukorras olevate isikutega, on vaja esmalt selgitada välja, millised on võrreldavate isikute grupid, ning seejärel, kas nende erinev kohtlemine on õigustatud.

² Annus, T, Henberg, A, Muller, K. Kommentaar § 28 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2012. Lk 366, komm 6.2.2. Samuti kättesaadav arvutivõrgust: <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-28/>.

³ Euroopa Inimõiguste Komisjoni 16.12.1974 lubatavuse otsus asjas nr 5849/72, Müller vs. Austria: „[---] *the duty to contribute to a social security scheme may, in certain circumstances, give rise to a property right over certain assets thus constituted* [---]“. Vt nt ka Euroopa Inimõiguste Kohtu 16.09.1996 lahend asjas nr 17371/90, Gaygusuz vs. Austria, pp 39–41.

⁴ Annus, T, Henberg, A, Muller, K. Kommentaar § 28 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2012. Lk 365, komm 5.2.2. Samuti kättesaadav arvutivõrgust: <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-28/>.

⁵ Lisaks on ravikindlustust võimalik saada lepingu alusel (RaKS § 22) või ravikindlustuse seaduse alusel (RaKS § 5 lg 4) kindlustatud isikuga võrdsustatud isikuna. Kindlustatud isikuga võrdsustatud isikute ravikindlustusele käesolevas analüüsis ei keskenduta ning edaspidi käsitletakse tekstis vaid ravikindlustuse tekkimist isikutel, kelle eest või kes ise enda eest maksavad sotsiaalmaksu. Samuti ei käsitleta käesolevalt võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saava isiku ravikindlustust.

⁶ Sotsiaalmaksuseaduse § 2 lõigetes 3-5 sätestatud erandjuhtudel ei ole nõutud sotsiaalmaksu tasumine miinimummääras.

⁷ Töötaja, ametniku, juhtimis- ja kontrollorgani liikme ja võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saava isiku kindlustuskaitse peatub või lõpeb sotsiaalmaksu mittemaksmisest teatud aja möödumisel. Vt ka RaKS § 6 lg 4, § 8 lg 4 ja § 9 lg 4.

⁸ RKPJKo 30.09.2008, nr 3-4-1-8-08, p 20.

3.2. RaKS § 8 lõike 1 põhiseaduspärasus

3.2.1. Võrdsuspõhiõiguse riive

11. Ravikindlustuse seaduse kohaselt rakendatakse ravikindlustuse tekkimisel 14-päevast ja kolmekuulist ooteaega.⁹ Neist esimest rakendatakse töötajate ja RaKS § 5 lõike 2 punktis 2 nimetatud isikute (edaspidi koos *töötajad*) suhtes ning füüsilisest isikust ettevõtja ja tema abikaasa puhul. Kolmekuulist ooteaega rakendatakse aga juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikmete ning võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saavate isikute puhul. Minu hinnangul on ravikindlustuskaitse saamise seisukohalt vaadatuna võrreldavad nii töötaja, füüsilisest isikust ettevõtja kui juhtimis- või kontrollorgani liige, kuna kõik nad on hõlmatud töise tegevusega ning töise tegevuse eest tasu või tulu saamisel peab kindlustuskaitse saamiseks maksma sotsiaalmaksu vähemalt sotsiaalmaksu miinimummääras. Samuti esineb nende kõigi puhul haigestumise risk, mis omakorda võib takistada neil töise tegevuse jätkamist.

12. RaKS § 8 lõike 1 järgi sõltub juhtimis- ja kontrollorgani¹⁰ liikme kandmine ravikindlustuse andmekogusse sellest, kas juriidiline isik on täitnud oma kohustuse ja esitanud vajalikud dokumendid haigekassale. Dokumentide esitamisel kantakse isik ravikindlustuse andmekogusse ning tema kindlustuskaitse tekib kande tegemisest arvestatava kolmekuulise ooteaja möödumisel.¹¹

Erinevalt juhtimis- ja kontrollorgani liikmest tekib töötaja kindlustuskaitse tööle või teenistusse asumisest arvates 14-päevase ooteaja möödumisel. Füüsilisest isikust ettevõtja kindlustuskaitse tekib 14-päevase ooteaja möödumisel ning seda mitte ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisest arvates, vaid äriregistrisse või maksukohustuslaste registrisse kandmisest. Kindlustuskaitse lõpeb juhtimis- või kontrollorgani liikmel, töötajal ja füüsilisest isikust ettevõtjal aga samal ajal: kahe kuu möödudes vastavalt volituste lõppemisest, töösuhte lõppemisest või kustutamiskande tegemisest äriregistris või maksukohustuslaste registrist.¹²

13. Seega kohtleb seadus ravikindlustuskaitse tekkimise algusaja osas erinevalt isikut, kes tegutseb juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmena (isikute grupp 1), ning töötajat (isikute grupp 2) ja füüsilisest isikust ettevõtjat (isikute grupp 3). Esimesse gruppi kuuluvad isikud peavad ravikindlustuskaitse tekkimist kauem ootama, st olema pikema aja ravikindlustuskaitseta kui teise ja kolmandasse gruppi kuuluvad isikud. Kuna ravikindlustuskaitse lõppemise aeg on mõlemasse gruppi kuuluvatel isikutel sama, tekib samas olukord, kus ravikindlustuskaitse tekkimise algusaja erinevuse tõttu on teise ja kolmandasse gruppi kuuluvate isikute ravikindlustuskaitse kokkuvõttes alati ca 3 kuud pikem kui juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmel. Teisalt on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani

⁹ Nende isikute puhul, kelle eest maksab sotsiaalmaksu riik, kohalik omavalitsus või Eesti Töötukassa, ooteaega ei rakendata ning nende ravikindlustuskaitse tekib ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisest.

¹⁰ Juhtimis- või kontrollorgani liikme puhul on kindlustatud isikuks saamiseks sätestatud igakuise sotsiaalmaksu tasumise kohustus vähemalt miinimummääras RaKS § 5 lg 2 punktis 4.

¹¹ Kui ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemiseks vajalikud dokumendid esitatakse haigekassale isiku kehtiva kindlustuskaitse ajal, jätkub kindlustuskaitse uuel alusel ilma katkemiseta (RaKS § 8 lg 2). Sama põhimõtte kehtib ka töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul.

¹² Kui tööandja jätab töötaja eest sotsiaalmaksu maksmata, peatub tema kindlustuskaitse kahe kuu möödumisel ajast, kui tööandja ei maksa sotsiaalmaksu ilma isikuga töösuhet lõpetamata või teda ametist vabastamata (RaKS § 6 lg 4). Juhtimis- või kontrollorgani liikme kindlustuskaitse lõpeb aga sotsiaalmaksu tähtpäevaks tasumata jätmise korral 14 kalendripäeva möödumisel maksetähtpäevast, kui sotsiaalmaksu maksmise kohustust ei ole selleks ajaks nõuetekohaselt ja täies ulatuses täidetud (RaKS § 8 lg 4). Kui füüsilisest isikust ettevõtja sotsiaalmaksu tähtaegselt ei maksa, siis tema kindlustuskaitse lõpetamiseks RaKS-s alus puudub.

liikmetel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel oluliselt suurem otsustusvabadus, millal ravikindlustussüsteemiga liituda. See tähendab, et nende võimalused süsteemiga vaid haiguse perioodiks ravikindlustuse saamiseks liituda ja süsteemist pärast hüvede tarbimist makseid tegemata väljuda, on suured. Seepärast leian, et analüüsida tuleb juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmete ja füüsilisest isikust ettevõtjate kui kõige sarnasemates positsioonides olevate isikute gruppide võrdsuspõhiõiguse riive põhiseaduspärasust.

14. Kokkuvõtlikult on nende gruppide ühiseks tunnuseks on see, et

- a) nad on võrdse ajaperioodi vältel töise tegevusega hõivatud,
- b) nende kohta on esitatud andmed ravikindlustuse andmekogusse ning
- c) kõigi puhul on tekkinud ravikindlustuskaitse saamiseks eeldus, et nende eest makstakse või nad ise maksavad sotsiaalmaksu vähemalt eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt¹³ arvestatuna sama ajaperioodi eest;
- d) neil on otsustusvabadus, millal ravikindlustussüsteemiga liituda.

3.2.2. Võrdsuspõhiõiguse riive õigustatus

15. Võrdsuspõhiõiguse riive puhul ei ole tegemist alati võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega. Võimaliku rikkumise kindlakstegemiseks on vajalik tuvastada, mis oli selle erineva kohtlemise eesmärk, kas tegemist oli legitiimse eesmärgiga ning erinev kohtlemine oli eesmärki silmas pidades proportsionaalne.

3.2.2.1. Legitiimne eesmärk

16. Ravikindlustuse seaduse eelnõu seletuskirjast tuleneb, et kolmekuulise ooteaja kehtestamise eesmärgiks oli vältida ravikindlustuse väärkasutamise juhtumeid ja sellega tagada ravikindlustusraha eesmärgipärane kasutus.¹⁴ Sellest tulenevalt võib öelda, et kolmekuulise ooteaja üheks eesmärgiks on tagada ravikindlustussüsteemi jätkusuutlikkus.

Riiklik ravikindlustussüsteem on loodud selleks, et tagada kindlustatud isikutele tervishoiuteenuste, ravimite, meditsiiniseadmete ja ajutise töövõimetuse hüvitised haiguse ilmnemisel. Selle süsteemiga on kaetud väga suur hulk Eesti elanikest¹⁵, kelle terviseõigus tuleb riigil seeläbi tagada.

Ravikindlustussüsteem ise tugineb kahele olulisele sambale – piisavatele sissemaksetele ja õiguspärasele väljamaksetele. Mõlemad sambad on süsteemi tasakaalu tagamiseks vältimatult olulised, seetõttu tuleb neid käsitleda ka kolmekuulise ooteaja õiguspärasuse hindamisel koos.

Ravikindlustussüsteemi rahastatakse praktiliselt täies ulatuses sotsiaalmaksu laekumiste kaudu.¹⁶ Seega ripub riikliku ravikindlustussüsteemi jätkusuutlikkus otseselt sotsiaalmaksu laekumisest, mistõttu on oluline, et iga süsteemist kasu saav töist tulu teeniv inimene teeks süsteemi makseid. Kuna ravikindlustussüsteemi laekuva raha hulk on piiratud, tuleb riigil tagada, et raha kasutatakse eesmärgipäraselt. See tähendab seda, et riigil on õigustatud huvi, et inimene ei liituks süsteemiga vaid ajaks, mil tal on vaja tervishoiuteenuseid, soodushinnaga ravimeid või ajutise

¹³ Välja arvatud sotsiaalmaksuseaduse § 2 lõigetes 3-5 sätestatud erandjuhtudel.

¹⁴ Ravikindlustuse seaduse eelnõu seletuskiri seisuga 13.11.2001, nr 914 SE, kättesaadav www.riigikogu.ee.

¹⁵ Eesti Statistikaameti andmetel oli 31.12.2012 seisuga ravikindlustatud isikuid 1 237 104. Kättesaadav aadressil: www.stat.ee.

¹⁶ Vt Eesti Haigekassa 2013. aasta eelarve seletuskiri, lk 7. Kättesaadav aadressil: http://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/2013_01_14_Eesti_Haigekassa_eelarve_2013_kodukale.pdf.

töövõimetuse hüvitist. Riigi soov vältida olukordi, kus süsteemist tehakse väljamakseid isikutele, kes pole selleks õigustatud, on õigustatud. Kui inimestel oleks võimalik ravikindlustussüsteemiga liituda vaid ajal, mil vajadus tervishoiuteenuse või muude ravikindlustushüvede järgi¹⁷ on ilmnenud, ning lõpetada enda ravikindlustatus kohe pärast tervenemist, muutub riigil võimatuks ravikindlustussüsteemi rahastada ja üleval hoida. Seetõttu on oluline, et ravikindlustussüsteemi väärkasutuste vältimiseks on võetud kasutusele vajalikud ja põhjendatud meetmed.

Leian, et ravikindlustuse väärkasutamise juhtumite vältimine ja seeläbi ravikindlustussüsteemi jätkusuutlikkuse tagamine on legitiimne eesmärk, mis võib õigustada inimeste erinevat kohtlemist.

3.2.2.2. Meetme proportsionaalsus

17. Järgmiseks tuleb kindlaks teha, kas erineva pikkusega ooteaja kehtestamine oli eesmärki silmas pidades proportsionaalne. Selleks hindan esmalt seda, mida võib kolmekuuline ooteaeg tuua isikule kaasa (p-d 18-23), ja seejärel eesmärgi kaalukust (p-d 24-31).

Riive intensiivsus

18. Kolmekuulise ooteaja rakendamine juhtimis- ja kontrollorgani liikmele tähendab, et isikul pole võimalik sel ajal saada haiguse riski ilmnemisel osa ravikindlustussüsteemi pakutavatest hüvedest: ravimi-, meditsiiniseadme-, tervishoiuteenuse ja täiskasvanute hambaraviteenuse hüvitisest ning asendussissetulekust. See ei tähenda, et ooteajal ei ole võimalik isikul üldse arstiabi ja ravimeid saada, vaid seda, et isikul tuleb teatud tervishoiuteenuste ja ravimite eest täiel määral ise tasuda.

Vaatamata sellele, et isikul puudub ravikindlustus, on tal siiski võimalik riigi kulul juurdepääs teatud arstiabile. Riigi kulul on ravikindlustamata isikul ooteajal võimalik saada vältimatut abi ja kiirabi tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) § 6 lõike 1 ja § 16 lõike 2 alusel. Vältimatu abi teenus on tervishoiuteenus, mida osutatakse olukorras, kus abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse (TTKS § 5). Kiirabi on ambulatoorne tervishoiuteenus eluohtliku haigestumise, vigastuse või mürgistuse esmaseks diagnoosimiseks ja raviks ning vajaduse korral abivajaja transpordiks haiglasse (TTKS § 16 lg 1).

Seega on ravikindlustuskaitset mitteomavatele isikutele riigi kulul kättesaadav üksnes minimaalne kaitse haiguse riski realiseerumise puhuks: tasuta tervishoiuteenuse osutamine on ravikindlustusega hõlmamata isikule tagatud vaid juhtudel, mil isikut ähvardab surm või püsiva tervisekahjustuse tekkimine.

19. Kuna aga vältimatu abi korras osutatakse tervishoiuteenuseid vaid piiratud juhtudel, võib tervishoiuteenuste kõrge hinna¹⁸ tõttu saada haigestumise korral abi saamisel takistuseks see, et isikul ei pruugi olla piisavalt raha teenuse eest tasumiseks. Rahaliste vahendite ebapiisavuse

¹⁷ Kuna erinevalt erakindlustusest on võimalik riiklikust ravikindlustussüsteemist hüvesid saada ka siis, kui terviserike on isikul tekkinud juba enne süsteemiga liitumist, võib oht väärkasutusele riikliku ravikindlustussüsteemi puhul olla kõrgem kui erakindlustuse puhul, mil üldjuhul enne kindlustuskaitse tekkimist ilmnenud haiguste korral kindlustuskaitset ei pakuta.

¹⁸ Vt tervishoiuteenuste piirhindu Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu Vabariigi Valitsuse 20.02.2013 määrusest nr 32 „Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu” ja hinnakirja Eesti Haigekassa kodulehelt <http://www.haigekassa.ee/raviasutusele/loetelu/kehtiv-tervishoiuteenuste-loet>.

korral on tõenäoline, et isik lükkab arsti juurde pöördumise edasi ravikindlustuskaitse saamiseni. Selliselt võib aga ravikindlustamata isikul õigeaegselt saamata jääda temale vajalik tervishoiuteenus, mis võib viia isiku tervise äärmusliku halvenemiseni, isiku haigus võib muutuda raskesti ravitavaks või halvemal juhul päädida terviserikke liiga hilisest avastamisest tulenevalt püsiva tervisekahjustusega.

Lisaks sellele võib õigeaegselt arsti juurde pöördumise edasilükkamisega haiguse ravimine muutuda kulukamaks, kui see oleks olnud juhul, kui isik oleks õigeaegselt arstile pöördunud. Kui isik lükkab haiguse ravimist edasi seni, kuni ta on saanud ravikindlustuskaitse, võib lõppkokkuvõttes hilisem ravi minna ravikindlustussüsteemile kulukamaks, kui seda oleks olnud õigeaegse ravi puhul. Seega võib kolmekuuline ooteaeg minna vastuollu ravikindlustusraha otstarbeka kasutamise põhimõttega.

20. Kuna tervishoiuteenused võivad isikule kättesaamatuks jääda kõrge hinna tõttu, on isikul põhimõtteliselt võimalik riikliku ravikindlustuse kõrval ennast erakindlustusandja juures kindlustada ning sõlmida ravikindlustusleping võlaõigusseaduse (VÕS) alusel. Kuna aga VÕS § 558 järgi on võimalik kindlustusandjal rakendada kuni viiekuulist ooteaega, ei pruugi tegelikkuses juhtimis- või kontrollorgani liige ka eraõigusliku ravikindlustuslepingu alusel saada ravikindlustuskaitset ajaks, mil kehtib riikliku ravikindlustuse kolmekuuline ooteaeg. Lisaks on võimalik teatud tingimustel saada lepingu alusel ravikindlustuskaitse haigekassalt, kuid lepingu alusel ravikindlustuskaitse saamisel rakendatakse ühekuulist ooteaega (RaKS § 24 lg 4) ja ühe kalendrikuu kindlustusmaks on kõrge¹⁹. Seega ei pruugi alternatiivsed võimalused olla juhtimis- või kontrollorgani liikmete kolmekuulise ooteaja jooksul samuti piisavalt kättesaadavad ega tagada vajalikku kaitset haiguse riski ilmnemisel.

21. Riive intensiivsuse hindamisel tuleb silmas pidada ka seda, et juhtimis- või kontrollorgani liige jääb ravikindlustuskaitseta ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisest arvates kolmeks kuuks. Ravikindlustuse andmekogusse peab haigekassa kande tegema viie kalendripäeva jooksul pärast kande tegemise aluseks olevate nõuetekohaselt vormistatud dokumentide haigekassasse saabumist (RaKS § 19 lg 1). Kande aluseks olevad dokumendid tuleb juriidilisel isikul haigekassale esitada seitsme kalendripäeva jooksul alates kohustuse tekkimisest. Ravikindlustuse seadus ei ütle aga selgesõnaliselt, mis hetkest tekib juriidilisel isikul dokumentide esitamise kohustus.²⁰ Siiski on ilmne, et see ei saa tekkida enne, kui juhtimis- või kontrollorgani liige on saanud oma volitused. Seega võib volituste saamisest alates kindlustuskaitse saamiseni kuluda vähemalt 3 kuud ja 12 päeva. Sõltuvalt ravijärjekordade olemasolust ja pikkusest võib isik aga realselt abi saada veelgi hiljem.

22. Võttes arvesse, et

- a) ravikindlustamata isikutel ei pruugi olla piisavalt võimalusi oma raha eest tervishoiuteenuse, meditsiiniseadmete ja ravimite eest täies mahus tasumiseks ja tal jääb saamata asendussissetulek;
- b) alternatiivsed võimalused ravikindlustuse saamiseks ei pruugi olla isikule piisavalt kättesaadavad ega tagada piisavat kaitset,
- c) vältimatu abi või kiirabiteenuse raames võimaldatav tervishoiuteenus tagab vaid minimaalse abi,

¹⁹ RaKS § 24 lg 3 järgi on kalendrikuus makstava kindlustusmaks suuruse arv 0,13 ja viimati Statistikaameti avaldatud eelmise kalendriaasta keskmise kuubrutopalka korruitis. Seega 2012. aasta keskmist kuubrutopalka arvestades oleks kalendrikuu kindlustusmaks suuruse arv 115,31 €.

²⁰ RaKS ei sätesta juriidilise isiku dokumentide esitamise kohustuse tekkimise algust.

- d) arsti juurde pöördumise edasilükkamisest võib tekkida isiku tervisele märkimisväärne kahju ja
- e) tervis on oluline eeldus muude põhiõiguste ja vabaduste kasutamisel,

leian, et kolmekuulise ooteaja jooksul ravikindlustuskaitse puudumisel on tegemist intensiivse õiguse riivega.

23. Riive on seda intensiivsem, et füüsilisest isikust ettevõtja puhul tekib kindlustuskaitse juba siis, kui nimetatud isikute eest pole laekunud ravikindlustussüsteemi sotsiaalmaksu. Kaitse kestab aga kaks kuud pärast töötamise lõpetamist. Seega kui füüsilisest isikust ettevõtja tegutseb nt 6 kuud, saab ta kaitse ca 7,5 kuuks (sotsiaalmaksu laekub aga kuue kuu eest). Juhtimis- või kontrollorgani liikme puhul tekib kaitse alles 3 kuu möödudes ning lõppeb kahe kuu möödudes volituste lõppemisest. Kui juhtimis- või kontrollorgani liige on töise tegevusega hõivatud nt 6 kuud, saab ta kaitse ca 4,5 kuuks²¹ (sotsiaalmaksu laekub samuti kuue kuu eest). Kuna juhtimis- või kontrollorgani liige saab samaväärse sotsiaalmaksu maksmise perioodi eest oluliselt lühema kindlustuskaitse, sealhulgas jääb tal ajutise töövõimetuse korral saamata ooteajal asendussissetulek, leian, et kolmekuulise ooteaja rakendamine riivab võrdsuspõhiõigust väga intensiivselt.

Riive õigustatus

24. Mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda kaalukamad peavad olema seda õigustavad põhjused.²² Seetõttu hindan järgnevalt riive eesmärgi – ravikindlustusraha väärkasutuste juhtumite vähendamine ja seeläbi ravikindlustusraha eesmärgipärane kasutamine – kaalukust võrdsuspõhiõiguse riive kõrval.

25. **Vaatamata sellele, et ravikindlustussüsteemi väärkasutuste juhtude vähendamine ja seeläbi ravikindlustussüsteemi jätkusuutlikkuse tagamine on legitiimne eesmärk, leian, et see ei õigusta riivet, mida ebavõrdne kohtlemine tekitab juhtimis- või kontrollorgani liikme võrdsuspõhiõigusele. Selgitan alljärgnevalt, miks ma sellisele seisukohale jõudsin.** Selleks käsitlen esmalt võrdlusgruppidesse kuuluvate isikute puhul ravikindlustussüsteemi väärkasutuse võimalusi (p 26-28) ja seejärel ravikindlustussüsteemi sissemaksete tegemise tagamist (p 29-31).

Ravikindlustussüsteemi väärkasutuse võimalused

26. Kuigi kolmekuulise ooteaja eesmärk on vältida väärkasutuse juhtumeid, ei ole tõsikindlaid andmeid, kas ja kui palju esineks juhtimis- või kontrollorgani liikmete puhul väärkasutusi süsteemile rohkem kui näiteks füüsilisest isikust ettevõtjate puhul.

27. Rääkides juba olemasoleva juriidilise isiku kaudu ravikindlustuskaitse saamise lihtsusest, siis kuigi juriidilise isiku osanikuna/juhatusel liikmena on võimalik valida süsteemiga liitumiseks viis, mis pakub kiiremat kindlustuskaitse saamise ja sellest vabanemise võimalust (nt ennast ise haiguse perioodiks tööle võtta, saades seeläbi ravikindlustuskaitse RaKS § 6 lõike 1 alusel, ning pärast hüvitiste saamist lõpetada töösuhe),²³ tuleb ravikindlustussüsteemi väärkasutamise juhtude hindamisel arvestada sedagi, kui lihtne on isikul füüsilisest isikust ettevõtjana süsteemiga liituda ja sellest soovi korral välja astuda. Nii võib füüsilisest isikust ettevõtja pärast seda, kui tal on vajadus kasutada ravikindlustussüsteemi hüvesid ära langenud, oma tegevuse peatada, misjärel puudub tal edasiselt kohustus ravikindlustussüsteemi makseid teha. Sellele vaatamata on leidnud

²¹ Seda eeldusel, et tema eest maksis juriidiline isik kuue kuu eest sotsiaalmaksu vähemalt miinimummääras.

²² RKPJKo 15.12.2009, nr 3-4-1-25-09, p 24.

²³ Riigi võimalusi maksmata sotsiaalmaks tagasi nõuda on käsitletud punktis 31.

seadusandja, et füüsilisest isikust ettevõtja puhul on ravikindlustussüsteemi väärkasutamise riskid piisavalt madalad, et anda talle võimalus 14-päevase ooteaja järel ravikindlustussüsteemiga liitumiseks.

28. Kokkuvõttes leian, et pole võimalik tõsikindlalt väita, et juhtimis- või kontrollorgani liikmest lähtuks ravikindlustussüsteemile rohkem ohte väärkasutuste näol kui füüsilisest isikust ettevõtjast. Sellist ohtu ei näita ka Teie esitatud andmed.²⁴

Sissemaksed ravikindlustussüsteemi

29. Ravikindlustussüsteemi puhul on oluline, et kindlustatud isikud, kes tegelevad teise tegevusega, süsteemist hüvede saamiseks sellesse ka midagi vastu annaksid. Nagu punktis 9 märgitud, on sotsiaalmaksu tasumine iga kuu vähemalt miinimummääralt üheks eelduseks ravikindlustuskaitse saamisel. Füüsilisest isikust ettevõtja puhul on sätestatud miinimummääras sotsiaalmaksukohustus SMS § 2 lõikes 5.²⁵ Sotsiaalmaksu maksmise tähtpäev on füüsilisest isikust ettevõtjal iga kvartali 3. kuu 15. kuupäev (SMS § 9 lg 3 p 1). Seega kui füüsilisest isikust ettevõtja alustab oma tegevusega kvartali alguses, saab haigekassa tema sotsiaalmaksu laekumise teada alles kolm kuud pärast füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise alguspäeva. Kui sotsiaalmaks ei laeku õiges määras, on maksuhalduril võimalik maksmata maks sisse nõuda. Seega on seadusandja leidnud, et selle isikute grupi puhul on ravikindlustussüsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks piisav, kui riik saab maksmata sotsiaalmaksu tagantjärele sisse nõuda (n-ö tagasinõudesüsteem).

30. Ka juhtimis- või kontrollorgani liikme ravikindlustuse saamise eelduseks on, et tema eest tasutakse iga kuu sotsiaalmaksu vähemalt sotsiaalmaksu miinimummäära ulatuses (RaKS § 5 lg 2 p 4), kuid tema puhul ei ole sotsiaalmaksuseaduses sätestatud kohustust tasuda sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses.²⁶ Nimelt on sotsiaalmaksu tasumine vähemalt miinimummääralt sätestatud ravikindlustuskaitse saamise eelduseks, kuid ravikindlustuse ega ükski muu seadus ei nõua, et juriidiline isik teeks iga kuu oma juhtimis- või kontrollorgani liikmele väljamakseid ja maksaks nende pealt sotsiaalmaksu vähemalt miinimummäära ulatuses. Samuti ei tulene ravikindlustuse seadusest riigi või haigekassa nõudeõigust juhuks, kui juhtimis- või kontrollorgani liikmele on ravikindlustuskaitse antud, kuid tema eest pole sotsiaalmaksu vähemalt miinimummääralt tasutud. Seega on nende isikute puhul seadusandja loonud süsteemi, kus väärkasutusi aitab vältida vaid see, kui juhtimis- või kontrollorgani liikme eest on sotsiaalmaksu laekumine ette ära toimunud (n-ö ettemaksusüsteem) ja haigekassa on veendunud, et isiku eest on makse ravikindlustussüsteemi laekunud (maksulaekumist saab haigekassa kindlaks teha kõige varem 2-3 kuud pärast juhtimis- või kontrollorgani liikmelt volituste saamist). Kui maksulaekumisi süsteemi enam ei toimu²⁷, lõpetatakse ka isiku ravikindlustuskaitse.²⁸

²⁴ Sotsiaalministri esitatud andmetest ei nähtu, kui suure hulga väärkasutusi põhjustasid 2005-2011 andmete põhjal ca 500 000 euro suurust haigekassale tekkinud kahjust juhtimis- või kontrollorgani liikmed ja muud kindlustatute grupid.

²⁵ Füüsilisest isikust ettevõtja sotsiaalmaksukohustus ei piirdu üksnes kohustusega tasuda nn sotsiaalmaksu miinimummäära ehk sotsiaalmaksu avansilisi makseid – vt SMS § 2 lg 5 koostoimes § 9 lg 3 punktiga 2.

²⁶ Sotsiaalmaksu tuleb juhtimis- või kontrollorgani liikme puhul tasuda alles siis, kui talle makstakse välja tasu ning sellelt sotsiaalmaksu tasumist saab maksuhaldur juriidilise isiku käest ka nõuda.

²⁷ Näiteks kui juriidiline isik maksis juhtimis- või kontrollorgani liikmele juunis välja tasu, kuid ei maksnud sellelt sotsiaalmaksu, saab haigekassa sotsiaalmaksu maksmata jätmisest teada hiljemalt juuli viimaseks päevaks ehk kuni 2 kuud pärast viimase tasu maksmist.

²⁸ RaKS § 8 lg 4 järgi lõpeb juhtimis- või kontrollorgani liikme kindlustuskaitse sotsiaalmaksu tähtpäevaks maksmata jätmise korral 14 päeva möödumisel maksetähtpäevast, kui sotsiaalmaksu maksmise kohustust ei ole selleks ajaks nõuetekohaselt ja täies ulatuses täidetud.

31. Nagu punktis 10 öeldud, peab seadusandja PS §-st 12 tulenevalt tagama õigusloome võrdsuse. Sellest lähtuvalt leian, et seadusandja peab ravikindlustussüsteemi ülesehitamisel tagama, et kõiki sarnases olukorras olevaid, sh sarnase väärkasutusriskiga isikuid, kohtleb süsteem ühtemoodi. Leian, et seadusandja võimuses on luua süsteem, mis võimaldaks juhtimis- ja kontrollorgani liikme eest miinimummääralt sotsiaalmaksu maksmata jätmise korral sarnaselt füüsilisest isikust ettevõtjaga rakendada tagasinõudeid. Tagasinõudesüsteemi loomise võimalikkust kinnitab sotsiaalministri Justiitsministeeriumile kooskõlastuseks saadetud ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõu näeb ette seda, et sarnaselt füüsilisest isikust ettevõtjatega on kavas juhtimis- või kontrollorgani liikmete osas luua n-ö tagasinõudesüsteem²⁹ ja sellega koos vähendada ooteaega kolmelt kuult 14 päevale.

Kokkuvõte

32. Kolmekuulise ooteaja tõttu saab juhtimis- või kontrollorgani liige füüsilisest isikust ettevõtjatega sama pikal perioodil maksete tegemise juures *ca* 3 kuud lühema kindlustuskaitse, sh puudub tal võimalus selle kolme kuu jooksul saada asendussissetulekut. Kindlustuskaitse ulatus on aga füüsilisest isikust ettevõtjal ja juhtimis- või kontrollorgani liikmel sama: nad mõlemad saavad haiguse riski realiseerumisel tervishoiuteenuse hüvitist, ravimihüvitisi, meditsiiniseadmehüvitist ja asendussissetuleku.

33. Lühema kindlustuskaitse andmise õigustuseks peab seadusandja ravikindlustussüsteemi väärkasutuste juhtumite vähendamist. Nähtuvalt punktidest 26-28 ei saa aga tõsikindlalt väita, et juhtimis- või kontrollorgani liikmest tulenev väärkasutuse oht ravikindlustussüsteemile oleks suurem kui füüsilisest isikust ettevõtjast tulenev väärkasutuse oht. Kuna ka sissemaksete tagamise süsteemi loomine on seadusandja võimuses ja võimalik on luua süsteem, mis tagaks ravikindlustusraha piisava laekumise (vt p 31), ei saa minu hinnangul väärkasutuse juhtumite vähendamise ja ravikindlustussüsteemi jätkusuutlikkuse tagamise eesmärki pidada piisavalt kaalukaks eesmärgiks õigustamaks võrdsuspõhiõiguse riivet.

34. Lähtuvalt eeltoodust olen seisukohal, et ravikindlustuse seaduse § 8 lõikes 1 sätestatud kolmekuuline ooteaeg riivab võrdsuspõhiõigust ebaproportsionaalselt ja ei ole seetõttu põhiseadusega kooskõlas.

Tunnustan Teid, et olete juhtimis- ja kontrollorgani ooteaja lühendamist puudutava eelnõu Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks juba esitanud. Soovitan Teil selle eelnõu menetlemist jätkata ja esitada see peatselt Vabariigi Valitsuse kaudu Riigikogule, kõrvaldamaks füüsilisest isikust ettevõtjate ning juhtimis- või kontrollorgani liikmete vahelist ebavõrdsust ravikindlustuskaitse saamisel.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

---

²⁹ Eelnõu kohaselt on haigekassal õigus nõuda juriidiliselt isikult sisse mitte maksmata jäänud sotsiaalmaks, vaid kindlustatule välja makstud ravikindlustushüvitised.